

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

Vikten av entreprenörskap & innovation för den svenska landsbygden

- En litteraturstudie om hur entreprenörskap och innovation kan stödja utvecklingen av en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar landsbygd

The Importance of Entrepreneurship & Innovation in Swedish Rural Businesses

Pauline Cappelen, Erik Frösslund & Charlotte Ranbäck

Examensarbete • 15 hp • Grundnivå
Ekonomi – kandidatprogram, Agronomprogrammet - ekonomi
Examensarbete nr 726 • ISSN 1401-4084
Uppsala 2012

**Vikten av entreprenörskap & innovation för den svenska landsbygden
- En litteraturstudie om hur entreprenörskap och innovation kan stödja
utvecklingen av en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar landsbygd**

The Importance of Entrepreneurship & Innovation in Swedish Rural Businesses

Pauline Cappelen, Erik Fröslund & Charlotte Ranbäck

Handledare: Richard Ferguson, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för ekonomi

Examinator: Karin Hakelius, Sveriges lantbruksuniversitet,
Institutionen för ekonomi

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Självständigt arbete i företagsekonomi C

Kurskod: EX0538

Program: Ekonomi – kandidatprogram, Agronomprogrammet – ekonomi

Fakultet: Fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap (NL)

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår: 2012

Omslagsbild: Grebban Design, Lunnebergs Lantbruks AB

Serienamn: Examensarbete /SLU, Institutionen för ekonomi

Nr: 726

ISSN 1401-4084

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: Entreprenörskap, hållbar utveckling, innovation, landsbygd,
landsbygdsföretag

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Institutionen för ekonomi

Sammanfattning

Landsbygden står idag inför en rad olika problem. Några av de problem som är oroväckande är en dålig lönsamhet för företagare på landsbygden, tilltagande urbanisering samt ökande miljöproblem (Internet, Regeringskansliet, 1, 2010). Dessa tillsammans utgör barriärer för en hållbar utveckling av den svenska landsbygden. I Brundtlandsrapporten, skriven på uppdrag av Förenta Nationerna, är hållbar utveckling "*en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov*" (World Commission on Environment and Development, 1987, s.43). Många gånger förknippas hållbar utveckling med tre specifika perspektiv; ekonomiskt, socialt, och miljömässigt perspektiv (Goosen, 2012). För att landsbygden ska kunna uppnå hållbarhet behöver den stimulera företagande, erbjuda en infrastruktur som människor efterfrågar samt bevara den miljö och de landskap den omges av. Entreprenörskap anses vara viktigt för samhället eftersom det är värdeskapande och genererar nya arbetstillfällen (Landström, Löwegren, 2009). Nyttänkande och kreativitet är förutsättningar för ekonomisk utveckling och tillväxt i samhället. Hur väl omgivningen stimulerar nyföretagande har att göra med vilka barriärer som existerar och då spelar politiska, juridiska, kulturella och infrastrukturella faktorer in i bilden. Schumpeter var bland de första ekonomerna som betonade vikten av innovation för att nå en ekonomisk tillväxt (Trott, 2005). Kan entreprenörskap och innovation vara ett medel för att uppnå en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar landsbygd i Sverige? Syftet med denna litterära studie är att skapa en förståelse kring huruvida entreprenörskap och innovation kan stödja utvecklingen av en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar landsbygd. Uppsatsen har studerat fyra fall exempel från den svenska landsbygden som på ett eller annat sätt tar i anspråk entreprenörskap och innovation för att avgöra huruvida detta är möjligt. Dessa fyra fall exempel är Gnosjö, Kosteröarna, Kristallen AB och Svartådalen.

Innehållsförteckning

1 INTRODUKTION	1
1.1 PROBLEMBAKGRUND	1
1.2 SYFTE	2
1.3 AVGRÄNSNINGAR	2
2 TEORI	3
2.1 HÅLLBAR UTVECKLING	3
2.1.1 Ekonomiskt hållbar utveckling	4
2.1.2 Socialt hållbar utveckling	4
2.1.3 Miljömässigt hållbar utveckling	4
2.2 ENTREPRENÖRSKAP	5
2.2.1 Landsbygdsentreprenören	6
2.3 INNOVATION	7
2.4 ENTREPRENÖRSKAP KONTRA INNOVATION.....	8
2.5 LANDSBYGD.....	9
2.5.1 Landsbygdsproblematik.....	9
4 EMPIRI	14
4.1 FENOMENET GNOSJÖ.....	14
4.1.1 Gnosjöanda.....	14
4.2 KOSTERÖARNA.....	15
4.3 KRISTALLEN AB	16
4.4 SVARTÅDALEN	17
5 ANALYS	18
6 DISKUSSION	19
6.1 FENOMENET GNOSJÖ.....	19
6.1.1 Ekonomiskt hållbar utveckling	19
6.1.2 Socialt hållbar utveckling	19
6.1.3 Miljömässigt hållbar utveckling	20
6.1.4 Entreprenörskap	20
6.1.5 Innovation.....	20
6.2 KOSTERÖARNA.....	21
6.2.1 Ekonomiskt hållbar utveckling	21
6.2.2 Socialt hållbar utveckling	21
6.2.3 Miljömässigt hållbar utveckling	22
6.2.4 Entreprenörskap	22
6.2.5 Innovation.....	22
6.3 KRISTALLEN AB	23
6.3.1 Ekonomiskt hållbar utveckling	23
6.3.2 Socialt hållbar utveckling	23
6.3.3 Miljömässigt hållbar utveckling	24
6.3.4 Entreprenörskap	24
6.3.5 Innovation.....	24
6.4 SVARTÅDALEN	25

6.4.1 Ekonomiskt hållbar utveckling	25
6.4.2 Socialt hållbar utveckling	25
6.4.3 Miljömässigt hållbar utveckling	25
6.4.4 Entreprenörskap	26
6.4.5 Innovation	26
6.5 TILLFÖRLITLIGHET I RELATION TILL METODVAL	27
6.5.1 Konsekvenser av resultatet	27
7 SLUTSATSER	28
REFERENSER	29
SKRIFTLIGA	29
INTERNET	32

1 Introduktion

I följande kapitel introduceras en problembakgrund till ämnet som ligger till grund för uppsatsens syfte. Därefter kommer uppsatsens avgränsningar att presenteras.

1.1 Problembakgrund

I Sverige och inom den Europeiska unionen, genom den gemensamma jordbrukspolitiken CAP (Common Agricultural Policy), är den politiska majoriteten för en satsning på en hållbar utveckling av landsbygden (Flygare, 2008). Det nuvarande landsbygdsprogrammet omfattar perioden 2007-2013 och har som övergripande mål att stödja en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling av landsbygden i Sverige (Internet, Regeringskansliet, 1, 2010). Programmet omfattar totalt cirka 36 miljarder kronor, eller drygt 5 miljarder kronor per år. Enligt landsbygdsminister, Eskil Erlandsson, ska landsbygdsprogrammet skapa förutsättningar och konkurrensförmåga för både existerande och nya företag i hela Sverige. Enligt Landström & Löwegren (2009) är entreprenörskap viktigt för samhället eftersom det är värdeskapande och genererar nya arbetstillfällen. Genom innovation tillkommer nya idéer till marknaden och på så sätt kan den drivas framåt. Entreprenörskap och innovation har även kommit att betraktas av politikerna som en möjlighet att skapa en bättre ekonomisk samhällig tillväxt på landsbygden, och stora resurser läggs därmed på forskning och utveckling inom det området. Trots de politiska satsningarna har förhållandena för svenska lantbrukare varit turbulenta de senaste åren. Antalet landsbygdsföretag har minskat med en tredjedel sedan år 1990 (SCB, 2012). Det innebär i absoluta tal 24 000 färre företag inom lantbrukssektorn. I Lantbruksbarometern 2012, som är en årlig undersökning på uppdrag av LRF konsult och Swedbank, framgår det att 58 procent av lantbrukarna har en negativ uppfattning om lönsamheten i sin verksamhet (Internet, LRF Konsult, 2012). Den nedåtgående trenden ger inte en ljus bild av den framtida svenska landsbygden. En dålig lönsamhet påverkar människors försörjningsmöjligheter på landsbygden (Amcoff, Westholm, 2007). Detta resulterar i att människor inte lockas till att bosätta sig på landsbygden samt att landsbygdsbor har färre incitament att bo kvar.

Idag är det endast två procent av Sveriges befolkning som fortfarande är yrkesaktiva inom jordbruket medan 85 procent av befolkningen är bosatta inom en tätort (Gadd, 2000). Den demografiska trenden är att de större städerna växer samtidigt som landsbygdens befolkningsmängd minskar (Amcoff, Westholm, 2007). Problematiken med urbaniseringen syftar främst till att arbetsföra människor flyttar från landsbygden in till städerna samt att åldersfördelningen hamnar i obalans på landsbygden. Det kan komma att medföra ekonomiska och sociala konsekvenser för landsbygden eftersom underlaget för nya och etablerade affärsrörelser försvinner och samhällig service krymper.

Vidare lider världssamhället av tilltagande miljöproblem (Internet, WWF, 1, 2012). I takt med att världsbefolkningen ökar får många människor en förbättrad ekonomisk möjlighet till att kunna konsumera. Detta ökar trycket på miljön i form av att fler resurser tvingas nyttjas för att besvara den stigande efterfrågan. Resurserna utvinns bland annat genom de gröna näringarna som till exempel är jordbruk, skogsbruk, lantbruk, fiske, vattenbruk samt industri- och tjänstesektorer som baseras på primärproduktion (Internet, KSLA, 2011). Samtidigt som det är nödvändigt att hushålla med naturresurserna för att upprätthålla en miljömässigt hållbar landsbygd, sysselsätter de gröna näringarna i Sverige totalt 400 000 personer varav den största delen är lokaliserad till landsbygden (Internet, KSLA, 2011, s. 3). Eskil Erlandsson menar att det är i de gröna näringarna som de nya och hållbara arbetena kommer att kunna utvinnas i fortsättningen (Internet, Regeringskansliet, 1, 2010). Den negativa lönsamheten för landsbygdsföretag, den tilltagande urbaniseringen med dess sociala konsekvenser samt det ökade trycket på miljön talar emot en framtida hållbar utveckling av den svenska landsbygden. För att landsbygden ska kunna uppnå hållbarhet behöver den stimulera företagande, erbjuda en infrastruktur som människor efterfrågar samt bevara den miljö och de landskap den omges av. Kan entreprenörskap och innovation vara ett medel för att uppnå en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar landsbygd i Sverige?

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att skapa en förståelse kring huruvida entreprenörskap och innovation kan vara ett medel för att stödja utvecklingen av en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar landsbygd i Sverige.

För att besvara syftet kommer följande fråga att undersökas:

- Kan entreprenörskap och innovation vara ett medel för att uppnå en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar landsbygd i Sverige?

1.3 Avgränsningar

Arbetet är avgränsat till att inte beröra entreprenöriellt och innovativt företagande utanför Sverige. Innehållet syftar inte till att ta upp andra hållbara utvecklingsperspektiv än ett ekonomiskt, socialt och miljömässighet. Arbetet är vidare avgränsat till att inte se till de negativa aspekter som entreprenörskap och innovation kan innebära för den svenska landsbygden. Arbetet syftar istället till att redogöra för empiri som stödjer entreprenörskapets och innovationens betydelse för landsbygden. Arbetet är genomgående avgränsat till att inte definiera företagande på landsbygden som lantbruksföretag eftersom definitionen landsbygdsföretag i en vidare bemärkelse beskriver allt företagande på landsbygden. Eftersom detta är en kvalitativ studie har inga försök gjorts att kvantifiera hållbarhetsbegreppen.

2 Teori

I detta kapitel kommer det redogöras för relevant fakta och begrepp som ligger till grund för uppsatsen. Begrepp som hållbar utveckling, entreprenörskap och innovation kommer nämnas.

2.1 Hållbar utveckling

I miljö- och samhällssammanhang pratas det ofta om att det är viktigt med en hållbar utveckling. I Brundtlandsrapporten, skriven på uppdrag av Förenta Nationerna, är hållbar utveckling "*en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov*" (World Commission on Environment and Development, 1987, s.43). Denna definition ligger många gånger till grund för andra tolkningar av begreppet hållbar utveckling (Kates *et al* 2005). I den hållbara utvecklingen är det önskat att sträva efter ett kretsloppssamhälle där naturresurser används, återanvänds, återvinns och slutligen omhändertas med minsta möjliga mängd förbrukade resurser (Ammenberg, 2004). Många gånger förknippas hållbar utveckling med tre specifika perspektiv; ekonomiskt, socialt, och miljömässigt perspektiv (Goosen, 2012). Ammenberg (2004) säger att hållbar utveckling består av minst dessa tre definitioner. Han påstår vidare att för att uppnå en hållbar utveckling krävs det att varje delsystem uppnår hållbarhet, men även att de koordineras.

Perspektiven illustreras i figur 2.

Figur 2, De tre dimensionerna som inryms i begreppet hållbar utveckling (Ammenberg, 2004, s.42), egen bearbetning.

Ytterligare en definition på en hållbar utveckling är den som formulerats av det "Det Naturliga Steget" som är en organisation om ungefär 50 forskare som bildades på 1980-talet (Ammenberg, 2004). Det Naturliga Steget har formulerat fyra systemvillkor för ett hållbart samhälle (Internet, Det Naturliga Steget, 2008).

I det hållbara samhället utsätts inte naturen systematiskt för:

- Koncentrationsökning av ämnen från berggrunden (till exempel fossilt kol och tungmetaller).
- Koncentrationsökning av ämnen från samhällets produktion (till exempel kvävgas och hormonstörande ämnen).
- Undanträngning med fysiska metoder (till exempel från trafikinfrastruktur, skogsskövling och överfiske).
- Och, i det samhället hindras inte människor systematiskt från att tillgodose sina behov (till exempel via missbruk av politisk och ekonomisk makt).

2.1.1 Ekonomiskt hållbar utveckling

Ekonomiskt hållbar utveckling kan ses som strävan mot fullständig sysselsättning som skapar mervärde för samhället och individen (Internet, Regeringskansliet, 2, 2005). Hållbar ekonomisk utveckling inkluderar stabilitet och en mobilisering av samhällets resurser, det vill säga skapar ekonomiska grundförutsättningar för ekonomiska aktiviteter (Internet, Regeringskansliet, 3, 2003) Nguyen (2010, s. 46) gör tillägget att *"An economically sustainable system must be able to produce goods and services on a continuing basis, to maintain manageable levels of government and external debt, and to avoid extreme sectorial imbalances that damage agricultural or industrial production"*.

2.1.2 Socialt hållbar utveckling

Dillard *et al* (2009) har i sin antologi *"Understanding the Social Dimension of Sustainability"* tagit upp flera olika sätt att definiera en socialt hållbar utveckling på. Deras första slutsats är att det inte finns någon gemensam definition av begreppet men vissa teman är återkommande. Efter att de studerat många olika definitioner av socialt hållbar utveckling framkommer en uppsättning bakomliggande tankar. Ett urval av dessa är social välfärd; invånarna måste erbjudas skola, vård och omsorg men också ekonomiska skyddsnät som arbetslöshetsersättning. Individen ska även ha en politisk, social och ekonomisk frihet. Ytterligare en tanke bakom social hållbarhet är att inkludera socialt kapital som kan översättas till normerna och nätverken som möjliggör kollektivt handlande. Ur detta framträder fyra principer för social hållbarhet; mänskligt välbefinnande, rättvis fördelning, demokratiska myndigheter och ett demokratiskt civilt samhälle.

2.1.3 Miljömässigt hållbar utveckling

I miljö- och samhällssammanhang pratas det ofta om att det är viktigt med en hållbar utveckling. I Brundtlandsrapporten, skriven på uppdrag av Förenta Nationerna, är hållbar utveckling *"en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov"* (World Commission on Environment and Development, 1987, s.43). Denna definition ligger många gånger till grund för andra tolkningar av begreppet hållbar utveckling (Kates *et al* 2005). Bilden blir mer nyanserad av Harris *et al* (2001, s. xxix); *"An environmentally sustainable system must maintain a stable*

resource base, avoiding overexploitation of renewable resource systems or environmental sink functions and depleting nonrenewable resources only to the extent that investment is made in adequate substitutes. This includes maintenance of biodiversity, atmospheric stability, and other ecosystem functions not ordinarily classed as economic resources”.

2.2 Entreprenörskap

Entreprenörskap är viktigt för samhället eftersom det är värdeskapande och genererar nya arbetstillfällen (Landström, Löwegren, 2009). Nya arbetsformer för den offentliga verksamheten behöver hittas, regioner behöver utvecklas och de stora företagen behöver ständigt utveckla nya affärsidéer för att vara konkurrenskraftiga och skapa en fortsatt tillväxt i företagen. Vidare är det behövligt med ett dynamiskt nyföretagande i samhället, det vill säga nya företag som baseras på nya idéer. Per Davidsson (2003) menar att entreprenörskap har att göra med vad som händer på marknaden när en entreprenör agerar, och för att det denne gör ska klassas som entreprenörskap måste marknaden i något avseende drivas framåt. Exempelvis genom att en ny produkt eller tjänst introduceras på marknaden eller att något görs effektivare som leder till mer nytta för kunden. Entreprenörskap kan ses som en process från en idé till förverkligande (Landström, Löwegren, 2009). Ett synsätt på begreppet är att det handlar om skapandet och exploateringen av nya affärsmöjligheter samt hur nya affärsmöjligheter uppstår och hur dessa möjligheter exploateras på en marknad.

Nytänkande och kreativitet är förutsättningar för ekonomisk utveckling och tillväxt i samhället (Landström, Löwegren, 2009), men det är inte de enda förutsättningarna. Hur väl omgivningen stimulerar nyföretagande har att göra med vilka barriärer som existerar och då spelar politiska, juridiska, kulturella och infrastrukturella faktorer in i bilden. Enligt Schumpeter kommer entreprenörskap sällan bara från individuella egenskaper, det är enligt honom snarare ett fenomen som måste analyseras och identifieras utifrån ett större mer komplext sammanhang (Czarniawska-Joerges, Wolff, 1991). Förändringar på både makro och mikronivå har betydelse och påverkan på entreprenörskap i samhället. Risker och förhållandet mellan vad som finns att vinna och vad som kan gå förlorat är viktiga och avgörande faktorer för om entreprenören satsar på sin affärsidé eller inte (Gartner, 1990). Landström & Löwegren (2009) anser att entreprenörskap är en process som en individ, eller flera individer tillsammans, sätter igång i syfte att utveckla en ny organisation. För en entreprenör är ett stort nätverk värdefullt eftersom det ger tillgång till fler resurser.

Det går att skilja på begreppen innovativt och imitativt företagande (Landström, Löwegren, 2009). Ett innovativt företagande bedrivs där marknaden tillförs något som inte funnits tidigare. Genom innovativt entreprenörskap kommer nya idéer till och verkställs, marknaden tillförs någonting nytt och drivs framåt. Genom ett imitativt entreprenörskap tillförs marknaden något som funnits sedan tidigare. Själva idén är inte ny, men utseendet eller sättet produkten marknadsförs på kan vara i ett nytt format, som gör att den ändå uppfattas som en nyhet.

2.2.1 Landsbygdsentreprenören

Lantbrukare har ofta kunskap som sträcker sig flera generationer tillbaka i tiden och de är historiskt sett kända för självständighet, engagemang och nya idéer (Alsos *et al* 2003). I huvudsak kan lantbruksentreprenörer delas in i tre entreprenöriella roller ”the pluriactive farmer”, ”the resource-exploiting entrepreneur” och ”the portfolio entrepreneur”.

Anledningen till att ”the pluriactive farmer” startar en ny verksamhet är att få behålla eller öka intäkterna från gården medan ”the resource-exploiting entrepreneur” är motiverad av möjligheten att maximera användandet av sina egna unika resurser. För ”the portfolio entrepreneur” är den huvudsakliga anledningen till att starta en ny verksamhet möjligheten att exploatera en ny affärsidé. Hur den nystartade verksamheten påverkas har inte bara att göra med affärsidén utan är även beroende av vilka resurser som finns tillgängliga och den livsstil som lantbrukarhushållet omfattar.

De omstruktureringar som har skett av lantbrukssektorn de senaste åren är ett resultat av nationell och internationell policy, som efterfrågar ökade entreprenöriella aktiviteter bland lantbrukare (Alsos *et al* 2003). Lantbrukets resurser kan användas i värdefulla aktiviteter såsom turism eller livsmedelsproduktion för att öka ekonomiska aktiviteter i en region. Genom denna mångsidighet löser lantbruksentreprenörer ekonomiska såväl som sociala behov i samhället och entreprenörskapet kan bidra till en utveckling av lantbruket. ”The pluriactive farmer” bidrar till ett multifunktionellt lantbruk med kulturella inslag. ”Resource exploiting entrepreneurs” använder unika resurser för att skapa ekonomiska aktiviteter medan ”portfolio entrepreneurs” bidrar till anställning och ekonomisk aktivitet i högre grad.

I samlingsboken ”*The Handbook of Research on Entrepreneurship in Agriculture and Rural Development*” återfinns kapitlet ”*The Development of New Ventures in Farm Businesses*” skrivet av Ferguson och Olofsson (2011). I det kapitlet tas det upp två drivkrafter bakom entreprenörskap i lantbruksföretag. Den första är ”hävstångslogik” som innebär att entreprenören utvecklar nya verksamheter inom den befintliga verksamheten utifrån att kombinera befintliga resurser på ett nytt sätt genom små stegvisa förändringar. Detta sätt att driva företag är mer imitativt. Motivationen bakom företagandet är att behålla kärnföretaget och den livsstil detta företagande medför. Den andra motivationen som tas upp är ”möjlighetslogik” som innebär att entreprenören upptäcker externa möjligheter och därmed bedriver ett mer innovativt företagande som skapar nya fristående verksamheter. Motivationen bakom företagandet är att maximera avkastningen eller att utnyttja nya möjligheter.

2.3 Innovation

Enligt Nelson (1993) innefattar begreppet innovation endast tekniska innovationer, vilket är en relativt smal tolkning. Schumpeter hade en betydligt bredare uppfattning om vad en innovation var och identifierade fem punkter som han menade kartlade innovation: en ny produkt, en ny produktionsmetod, upptäckandet av en ny tillgång eller råvara, öppnandet av en ny marknad eller en ny organisation inom en industri (Papahristodoulou, 1987).

Enligt Papahristodoulou (1987) kan begreppen uppfinning och innovation särskiljas. Han menar att en uppfinning är skapandet av en ny teknologisk kunskap som till exempel skapandet av en produkt som inte har existerat tidigare. Följaktligen handlar innovation om hur uppfinningarna används i faktiska processer. Alla uppfinningar blir inte innovationer utan bara om de kommer till praktisk användning. En innovatör är enligt Tidd *et al* (2005) en individ som besitter förmågan att se sammanhang, upptäcka möjligheter och skapa något av det. Trott (2005) hävdar att graden av innovation är beroende av hur väl ett företag hanterar sina resurser. Resurser kan bland annat vara kapital, kompetens, arbetskraft, material och kontakter. Genom att ett företag skapar relationer med andra företag som senare handlar, konkurrerar och samarbetar med varandra, kan ett utbyte av idéer och kunskap ske och därmed stimulera till innovationsprocesser.

Schumpeter var bland de första ekonomerna som betonade vikten av innovation för att nå en ekonomisk tillväxt (Trott, 2005). Han menade att det var betydligt mer väsentligt för ett företags konkurrenskraft att ha en kontinuerlig produktutveckling snarare än marginella förändringar gällande prissättningen på produkterna. Resonemanget gick ut på att det till exempel är mer lönsamt för en ekonomi att investera i forskning och utveckling än att sänka kostnaderna på de produkter som redan finns.

Papahristodoulou (1987) beskriver i sin avhandling *"Inventions, Innovations and Economic Growth in Sweden: An Appraisal of Schumpeterian Theory"* ett exempel, som härstammar från den Schumpetrianska teorin, om hur en nedåtgående ekonomi med goda socioekonomiska förhållanden kan generera tillväxt. Han hävdar att socioekonomiska förhållanden kan existera även om det finns en ekonomisk depression. Exemplet går ut på att introducera innovationer i den nedåtgående ekonomin som i sin tur kommer att generera tillväxt i form av att investeringsmöjligheterna ökar. I början kommer kostnaderna och priserna att stiga på grund av en högre efterfrågan på de nya produkterna. Intäkterna från de nya produkterna kommer dock att överskrida kostnaderna. De ökande intäkterna tillsammans med en tilltagande optimism kommer därmed att leda till att investeringsviljan ökar ytterligare. Följaktligen kommer tillväxten som startade i några sektorer att spridas till resterande delen av ekonomin och därmed är konjunkturen åter i balans. Papahristodoulou (1987) målar upp konjunkturen som en uppexpande process.

2.4 Entreprenörskap kontra innovation

Som nämnts ovan kan entreprenörskap vara innovativt eller imitativt, det vill säga nyskapande eller imiterande. En innovation skapas av en innovatör och ett entreprenörskap av en entreprenör. Bakom båda begreppen finns det människor, det vill säga entreprenörskap och innovation skapas av och till/för människor. Kreativitet är en egenskap som ofta lyfts som en drivkraft när det talas om entreprenörskap och innovation (Landström, Löwegren, 2009). Det krävs någon form av kreativitet för att åstadkomma ett entreprenörskap eller en innovation som fyller en efterfrågefunktion - mer nytta för kunden. Det rör sig i båda fallen om en process, från en idé till förverkligande, som kräver ett nätverk av olika individer för att idén ska kunna bli verklighet.

När det pratas om entreprenörskap är syftningen ofta på någon form av företagande, drivande av ett befintligt- och eller startande av ett nytt företag (Landström, Löwegren, 2009). Med en innovation är det istället vanligt att syfta på en ny produkt. För att bedriva entreprenörskap läggs stor vikt vid påverkande faktorer i omgivningen, det vill säga att förändringar på både makro och mikronivå har betydelse och påverkan på entreprenörskap i samhället. Det läggs inte samma fokus på omgivningen när det talas om innovation. Genom historien har det förekommit flera tekniska innovationer som bidragit till att produktionsprocesser för landsbygdsföretagare har kunnat effektiviseras, vilket har varit viktiga inslag för att underlätta företagande och produktion (Borg, Olsson, 2004).

Sett ur ett samhällsperspektiv är ofta ett ökat entreprenörskap och innovationer realiteter som leder till ekonomisk utveckling, varför det exempelvis förekommer satsningar i form av nyföretagarstöd och forskning inom området (Landström, Löwegren, 2009). Men en hög entreprenöriell aktivitet i ett land är inte en tillräcklig förutsättning för en hög ekonomisk tillväxt. Det krävs mer därtill som exempelvis en förmåga till kunskapsutnyttjande och en företagsstruktur som gör att kunskaperna kan tas till vara och exploateras (Rosa, 2005). I detta sammanhang menar Baumol (2002) att det är sambandet mellan entreprenörskap och tillgången till stora företag i ett samhälle som gör att nya idéer kan utvecklas och kommersialiseras. Baumol (2002) menar vidare att det krävs en infrastruktur som kännetecknas av en balans mellan stora etablerade företag och nya företag för en god ekonomisk tillväxt i ett land.

Det går att skilja på ”nödvändighetsbaserat” och ”möjlighetsbaserat” företagande (Landström, Löwegren, 2009). Nödvändighetsbaserat företagande har sin grund i en brist på arbetsmöjligheter som gör att individen söker inkomst genom eget företagande. Nödvändighetsbaserat företagande förekommer ofta i stor utsträckning i länder som inte uppvisar en hög ekonomisk tillväxt. Möjlighetsbaserat företagande däremot handlar istället om att individen har sett en affärsmöjlighet som denne vill exploatera.

Solow var en av de ekonomer som var med och utvecklade den moderna tillväxtteorin under tiden kring och efter det andra världskriget (De Vylder, 2007). Solow är grundaren till Solowmodellen, som innebär att teknisk utveckling är motorn bakom tillväxt (Fregert, Jonung, 2009). Solow menade att om den tekniska utvecklingen uteblir så upphör till slut all tillväxt. Teknisk utveckling är ett samlingsbegrepp för diverse förbättringar, som samtliga ökar utbytet av produktionsfaktorer. Teknologiska framsteg innebär oändliga möjligheter för kommersialisering av nya produkter och lösningar på nya problem (Landström, Löwegren, 2009). Teknologisk utveckling innebär möjligheter att utveckla någonting helt nytt eller möjligheten att bygga vidare på någon annans teknologi. En parallell till innovativt kontra imitativt entreprenörskap är här relevanta kopplingar.

2.5 Landsbygd

Skillnaden mellan landsbygd och stad blir allt mindre i social och ekonomisk bemärkelse (Westholm, 2008). Det är dock relevant i politik, forskning och landsbygdsplanering att kunna separera vad som är unikt för landsbygden för att kunna utveckla den. Idag finns ingen helt accepterad definition av landsbygd, varken i Sverige eller internationellt. Politiker och forskare verkar vara eniga om att det inte bara finns en sorts landsbygd, utan flera (Internet, Tillväxtanalys, 2011). Westholm (2008) ser det som positivt att det inte finns en fast landsbygdsdefinition eftersom en sådan endast skulle begränsa begreppet. OECD har en likande uppfattning och menar att en etablerad definition, skapad för ett ändamål, skulle kunna användas i ett sammanhang som den egentligen inte passar i (Internet, OECD, 2012). Nationer och regioner borde därför skilja på land och stad efter vilka definitioner de anser är aktuella (Westholm, 2008). Ekonomiska förhållanden, befolkningstäthet (Westholm, 2008), geografiska och näringsbaserade dimensioner är fyra återkommande exempel på utgångspunkter som brukar påverka formuleringen av begreppet landsbygd (Internet, Tillväxtanalys, 2011). Begreppet landsbygds särskildhet används av staten som ett sätt att tydliggöra varför det är meningsfullt att behandla landsbygden i en separat kategori i forskning och politik (Westholm, 2008). Avståndet och de "glesa stukturerna" tillsammans med den speciella fysiska miljön är två specifika förhållanden som särskiljer landsbygden från tätorter.

2.5.1 Landsbygdsproblematik

Det finns olika syn på huruvida landsbygden kommer att fortleva i framtiden (Internet, Landsbygdsnätverket, 2012). I media beskrivs ofta situationen kring landsbygden som nedåtgående med skolor som avvecklas, service som försvinner och bensinstationer som efterlämnas. Det finns dock en mer hoppfull bild som tyder på att efterfrågan på ekologiskt, närodlade produkter och förnybar energi samt den mer förekommande drömmen om ett landsbygdsboende, kommer att kunna återupprätta en levande landsbygd i framtiden. Landsbygdsnätverket uppger att det finns stor potential för företagande och entreprenörskap vilket gör det till resursslöseri att avveckla fungerande infrastruktur och andra viktiga funktioner som gör att människor ska vilja bo där. Landsbygds naturresurser med brukande av landskapet som en oflyttbar produktionsfaktor är ett specifikt särdrag (Westholm,

Waldenström, 2008). Naturresurserna ger unika vidareförädlingsmöjligheter inom många branscher från livsmedelsindustri till turism och därmed innehar landsbygden potential för entreprenöriell aktivitet. Funktioner som produktion av livsmedel, energi, trävaror och papper men även turism och rekreationsrelaterade ändamål för människor oberoende av dess lokalisering. Waldenström (2008) menar att det idag finns en stor skara lokala grupper som arbetar aktivt för den egna bygdens utveckling och som framgångsrikt har lyckats ta till vara de förutsättningar som landsbygden erbjuder. Det är väsentligt att fokus på stordrift och koncentration skiftar till att bygga upp en fungerande infrastruktur och service, där skolor, bredband, vägar etcetera står högst upp på agendan (Internet, Landsbygdsnätverket, 2012).

I det svenska lantbruket är lönsamheten relativt låg (Andersson *et al* 2008). Att så är fallet förklaras av två huvudsakliga faktorer. Den regionala landsbygdens miljö erbjuder företagare en låg tillgänglighet på och för kunder och leverantörer. Större avstånd och sämre tillgänglighet påverkar i princip all mänsklig aktivitet som sociala relationer, näringsliv som demografi (Westholm, Waldenström, 2008). En gles befolkning och utspridda produktionsresurser leder till problematik och högre kostnader för att upprätthålla kommersiell och offentlig service. Höga fasta investeringskostnader delas på få hushåll på glesbygden vilket generellt leder till en sämre tillgång till infrastruktur. De omstruktureringar som skett med ett minskat antal landsbygdsföretag påverkar förutsättningarna för en långsiktigt hållbar ekonomisk utveckling på landsbygden (Internet, Regeringskansliet, 2, 2007). Lantbruket utmärks av en fortsatt effektivisering för att öka produktiviteten inom branschen men baksidan av detta är att antalet aktiva brukare minskar (Westholm, Waldenström, 2008).

Goda förhållanden för att stimulera entreprenörskap och innovation är en av nyckelfaktorerna för att nå ett uthålligt och väl fungerande näringsliv (Internet, Regeringskansliet, 2, 2007). I områden som uppvisar en hög etableringsgrad av nya företag finns även den mest positiva inställningen till företagande. Befolkningsminskning i många områden, en ökad urbanisering och de ofta långa avstånden har bidragit till en försämring av de sociala och ekonomiska villkoren på landsbygden. Mellan tätorter och den tätortsnära landsbygden är arbetsmarknaden mer eller mindre enhetlig, vilket till stor del har möjliggjorts genom förbättrade kommunikationer däremellan. För glesbygden spelar avstånden en betydligt större roll för de ekonomiska förutsättningarna, svag tillväxt och en låg sysselsättningsgrad präglar många av dessa områden.

Enligt regeringen är landsbygden essentiell att ta till vara på och den fungerar som en ”motor för jobbskapande och tillväxt” (Internet, Landsbygdsnätverket, 2012). Det förekommer dock en brist på kapital där i nuläget. Det finns idag ett upplevt kapitalförsörjningsproblem på landsbygden som bland annat beror på otillräckliga säkerheter för banklån (Internet, Landsbygdsnätverket, 2012). En orsak till detta är de låga fastighetsvärdena på landsbygden. Det finns en kunskapsbrist hos dels företagare avseende vilka finansieringsmöjligheter som finns, dels hos banker som inte är tillräckligt insatta i det lokala näringslivet. Nämnade faktorer innebär en barriär för att uppnå det nödvändiga kapital som krävs för att utveckla landsbygden. Idag är det ofta män med svensk bakgrund som stötts i sina ambitioner att

starta verksamhet på landsbygden. Dock bör kvinnor, invandrare och unga personer med framtidsidéer även innefattas enligt Landsbygdsnätverket (2012). Det är inte bara bristen på lånat kapital som utgör ett problem, utan även den låga lönsamheten för svenska lantbruk (Andersson *et al* 2008). Landsbygdsföretagen bedriver därför ofta någon form av kombinationsverksamhet för att få in extra inkomster. Dessa kombinationsverksamheter kommer troligen att fortsätta även i framtiden. För landsbygdsföretag med traditionell produktion kommer förmågan att använda mark, maskiner och byggnader ekonomiskt effektivt samt hantering av olika former av risker vara avgörande för att nå framgång. Andersson *et al* (2008) hävdar att gårdar med boende och kombinationsverksamheter är nyckelfaktorer för att hela Sverige ska kunna leva vidare i framtiden.

3 Metod

Ett vetenskapligt arbete kan utföras på flera olika sätt, kallat metodik (Wellington, Szczerbinski, 2007). Utgångspunkten för alla akademiska arbeten är syfte och frågeställning och beroende på dessa ska den mest lämpliga metodiken väljas.

Detta arbete är en kvalitativ studie av explorativ karaktär som baseras på sekundär data. Först har en litteraturstudie genomförts för att skapa en teoretisk grund. Därefter har en kort empirisk studie genomförts med fyra fall exempel. När analys, diskussion och resultat skrivits har en kombination av induktivt och deduktivt tänkande använts då teori och empiri kopplats ihop. Vetenskapliga artiklar, avhandlingar och akademisk litteratur har inhämtats från kurslitteratur samt databaser som till exempel Google Scholar, Ebrary och Primo. Litteraturen är framtagen för att besvara arbetets syfte för att ge ett underlag för analys och slutsatser. De sökord som har använts är bland annat; hållbar utveckling, entreprenörskap, innovation på landsbygden, Sverige och Gnosjö. Den empiriska studien baseras dels på tidigare beskrivna fall men även internet har använts för att finna och beskriva övriga fall exempel. Sökningarna har skett mellan tidsperioden 2012-03-25 till 2012-06-08.

Kvantitativ och kvalitativ metodik är två vanliga indelningar som görs vid vetenskapliga studier. Om målet är att förklara eller förutsäga är kvantitativ metodik ett vanligt val. Om målet är att förstå något är kvalitativ metodik ett vanligt val. En annan differentiering görs av Krishnaswami och Satyaprasad (2010); kvantitativ metodik är baserad på en summa av något där resultatet av studien oftast presenteras i monetära eller numeriska termer medan kvalitativ metodik mest används för att studera individers beteende. Wellington och Szczerbinski (2007) poängterar ut att kvantitativ och kvalitativ metodik oftast ställs mot varandra som olika ramverk, men i verkligheten används ofta en kombination av de båda. En tredje klassificering är att en kvalitativ metodik kan beskrivas som en studie som framhåller hur omvärlden bedöms som helhet, istället för att studera enskilda delar separat (Stukát, 2005). Denna studie ligger alltså i gränslandet för vad som skiljer en kvantitativ studie från en kvalitativ studie. Med stöd av Wellington och Szczerbinski (2007) som framhävde kombinationsmöjligheten samt Stukáts (2005) definition görs bedömningen att om metodik måste specificeras så passar den kvalitativa definitionen bättre.

En ytterligare vanlig kontrast som görs mellan vetenskapliga arbeten är att dela in dem efter stil. Explorativa studier är utforskande som försöker vara förklarande eller skapa förståelse, frågeställningen är ofta formulerad som en ”hur” eller ”varför” fråga (Wellington, Szczerbinski, 2007). Deskriptiva studier är besvarande, oftast är frågeställningen formulerad som en vad, vilken eller var fråga. En deskriptiv studie är enklare eftersom den oftast går ut på att samla in redan befintlig data medan explorativa studier kräver ett djupare och utredande tillvägagångsätt. Krishnaswami och Satyaprasad (2010) kallar kontrasten för ”typ av forskning i enlighet med syftet”(s. 11). Explorativa studier enligt dem är ofta förstudier av ett obekant problem medan de ger samma definition på deskriptiva studier som Wellington och Szczerbinski. Även här poängterar Wellington och Szczerbinski (2007) att det ofta kan vara

kombinationer explorativa och deskriptiva studier. Denna studie klassificeras som en explorativ studie därför att syftet är att skapa en förståelse. Nackdelen är att det då inte kan dras några generella slutsatser (Wellington, Szczerbinski, 2007).

Detta arbetes litteraturstudie använder främst sekundär data. Sekundär data är en insamling av redan existerande material eller undersökningar (Frankfort-Nachmias, Nachmias, 1996). Det finns både för- och nackdelar med att göra en litteraturstudie. En fördel är att en litteraturstudie kan ske var och när som helst. Materialet är redan vetenskapligt erkänt vilket ger författaren möjligheten att själv planera när information ska samlas in. Metoden kräver inte några större kostnader eftersom mycket av litteraturen går att finna på bibliotek eller via internet. Det finns dock nackdelar med en litteraturstudie att ta hänsyn till, bland annat att arbetet begränsas av någon annans resultat och tolkningar. Det kan även vara svårt att avgränsa sig i omfång i den mängd litteratur som existerar och svårt att i litteraturvalet hålla sig neutral i frågeställningen. Ytterligare en nackdel är att en litterär studie kan vara tidskrävande i den bemärkelsen att det krävs många timmar för att hitta den information som är nödvändig. När all information är insamlad ska materialet även granskas.

Det är dock även tidskrävande att genomföra en empirisk studie, framförallt att formulera ett kvalitativt empiriskt underlag samt att bearbeta det material som insamlats via studien. En empirisk studie utförd av författaren själv hade bidragit till ett eget frambringt material att dra slutsatser ifrån (Patel, Davidsson, 2003). Då empirisk data samlas in är en diskussion om hur datamaterialet analyseras på plats. Detta kan ske på olika sätt (Wellington, Szczerbinski, 2007). En möjlighet är a priori om datamaterialet är inhämtad från tidigare forskning. Förutbestämda kategorier används då för analysen samt ett deduktivt tänkande, det vill säga att försöka klargöra implikationer av det som redan är känt. Analysen kan också ske post-prion eller induktivt. Då används inte förutbestämda kategorier utan de härleds från själva datamaterialet. Mest vanligt är en kombination av deduktivt och induktivt tänkande, särskilt om datamaterialet är nytt och befintliga definitioner ur litteraturen är otillräckliga.

En fallstudie kan genomföras på två sätt (Wellington, Szczerbinski, 2007). Det är antingen nytt insamlande av data vilket har fördelarna att det ofta är upplysande och insiktsfullt samtidigt som det är lättillgängligt och engagerande för läsaren. En fallstudie kan också vara hämtad från tidigare forskning, det leder då ofta fram till formulering av framtida kvantitativ forskning som behöver genomföras. Under litteraturgenomgången för denna uppsats har inte tidigare kvantitativa fallstudier hittats som undersökt ett större underlag på ett objektiva sätt. Fallstudierna som fanns sedan tidigare var inriktade på en specifik bransch eller ett specifikt område och syftade till att lyfta enbart positiva exempel. Eftersom syftet med denna uppsats är att skapa en förståelse, klassificeras uppsatsen som en kvalitativ studie. Anledningen till att arbetet fokuserar på litterärt material är på grund av att en litteraturstudie är mer lämplig för att fastställa den nuvarande förståelsen innan en rent empirisk undersökning genomförs. Tanken är att skapa förutsättning för en framtida empirisk studie i ämnet då en teoretisk grund är lagd att bygga vidare på.

4 Empiri

I följande kapitel analyseras empirisk data från fyra fall exempel från den svenska landsbygden. Empirin är till för att ligga till grund för analys, diskussion och slutsatser.

4.1 Fenomenet Gnosjö

Gnosjö är ett framgångsrikt svenskt exempel på blomstrande entreprenörskap i ett småländskt samhälle. Entreprenörskap och en genuin företaganda präglar samhället som idag är en grogrund för en modern högteknologisk industri.

Gnosjö är en framgångsrik region ur svenskt perspektiv (Bjerke, 2005). De naturliga förutsättningarna i Gnosjö tvingade tidigt dess invånare att tänka i nya banor och skaffa sig intryck utifrån för att överleva. Jordbruket var stenigt och magert och förutsättningarna var inte optimala för ett brukande samhälle. De goda förutsättningar regionen kännetecknas av idag har skapats genom ett hårt arbete (Internet, Gnosjö Kommun, 2012). Under 1600- och 1700-talet förde Sverige en expansiv utrikespolitik och män från Gnosjö var inte rädda för att flytta och lära sig nya tekniker. När de återvände hem till Gnosjö hade de med sig kunskaper om järnbearbetning och tråddragning, familjerna involverades och nya produkter utvecklades allteftersom. Med ny teknik och nya material, som till exempel plasten, började en ny epok. Företagen blev specialister inom sina områden och kompletterade varandra. Med ett ökat företagande växte sig byarna starkare, invånarna stannade kvar och nya familjer flyttade in. En landsbygd med livskraftiga företag växte fram.

Gnosjö har sedan år 2003 en egen internetportal som heter GnosjoRegion.se. Tanken bakom portalen var att stärka regionens näringsliv. Företagen i Gnosjöregionen har i och med portalen ett smart och effektivt sätt att utnyttja de möjligheter till marknadsföring som internet innebär (Internet, regiongnosjo.se, 2003). I portalen finns alla regionens företag representerade och företagen kan utnyttja en gemensam marknadsföringskanal och effektiva tjänster som erbjuds för att generera nya kunder och affärsmöjligheter.

4.1.1 Gnosjöanda

Gnosjöandan är ett illustrerande exempel på en form av socialt kapital som agerat underlättande för entreprenörskap och nyföretagande. Gnosjöandan bygger på ett välutvecklat socialt kapital som omfattar en starkt positiv syn på företagande (Bjerke, 2005) och Gnosjö har visat sin roll som något av ett industriellt utvecklingscentrum. Med Gnosjöanda menas en bygd med ett utvecklat intimt samarbete mellan småföretag, en flexibel omställning av produktion vid behov och en uppmuntrad tillkomst av nya aktörer på marknaden (Westlund, 2008). I Gnosjö har företagande personer förstått vikten av och utvecklat kontakter med nya aktörer både inom bygden och i form av nya kunder och leverantörer. Genom denna inställning skapas en näringslivsrelaterad bra miljö för företagande och därmed en annan ekonomisk utveckling än på många andra orter. Tidiga kännetecken för Gnosjöandan var

arbetsamhet, nya tekniska lösningar, nätverkande och samarbete, ödmjukhet och respekt för olika yrkesgrupper samt småländsk "klurighet". Idag är Gnosjöandan en grogrund för en modern högteknologisk industri (Internet, Gnosjö Kommun, 2012).

4.2 Kosteröarna

Nordkoster och Sydkoster utgör tillsammans Kosteröarna som är belägna i Strömstad kommun, i norra Bohuslän (Internet, Regeringskansliet, 5, 2006). Öarna omges av en mängd skär och holmar. På öarna finns det 200 fastigheter belägna med omkring 320 året runt boende. På öarna finns även omkring 500 fritidshus och 60 företag främst sysselsatta inom service och hantverk.

För att undersöka hur Kosteröarnas framtid såg ut gjordes en analys på mitten av 1990-talet som redovisats i "Med verkligheten som kraftkälla" (2006). Analysen byggde på Kosteröarnas styrkor, svagheter, möjligheter och hot och engagerade ett urval av de bosatta (Internet, Regeringskansliet, 5, 2006). Analysen påvisade att det fanns ett behov av att representanter från öarna sammanträdde flera gånger per år för att diskutera öarnas framtid. Detta ledde till att det gemensamma rådet skapades. Idén om ett forum med föreningar som skulle ha till uppgift att representera de olika öarna föddes. De kom att sköta hanteringen av viktiga frågor och kontakter med myndigheter. Eftersom olika intressen skilde öarna åt blev detta ingen långvarig lösning. Det beslutades därför att Kosteröarna skulle ha en gemensam nämnd, Kosternämnden, som skulle ansvara för samtliga frågor som berörde hela området. I nämnden sitter idag nio direktvalda ledamöter som har blivit valda av de bosatta på öarna.

Kosternämnden representerar de bosattas samlade intressen och sköter samtliga frågor med kommun och myndigheter (Internet, Kosternämnden, 2012). Verksamheten är helt frikopplad från kommunala medel (Internet, Regeringskansliet, 5, 2006). Nämnden har dock fått ett EU-bidrag genom projektet "Lokal mobilisering" på omkring 100 000 kronor som bland annat går till att underhålla datortjänster och spridning av information. Kosternämnden har lyckats driva igenom ett projekt som innefattar en linfärja som går mellan öarna som inte kräver någon bemanning. En annan satsning som har gjorts är den på landets första marina nationalpark, "Kosterhavets nationalpark", som blev klar sommaren 2009. För att underhålla projekten har 12 arbetsgrupper tillsatts som även hjälper till att utveckla turismaktiviteter, skola, och boendemöjligheter. Låg- och mellanstadieskolan på Kosteröarna hotas idag av nedläggning. Rådet har i och med det arbetat med att försöka skapa en skärgårdsprofil för skolan för att skilja den från andra i närliggande områden. Enligt Göran Lyth, kosternämndens vice odeförande, har nämnden övervunnit sociala gränser och skapat ett öppnare samhälle än tidigare. Nämndens framtida vision är att antalet året runt boende på Kosteröarna ska uppgå till 500 boende.

4.3 Kristallen AB

Lannavaara i Kiruna kommun ligger i en extrem glesbygd (Internet, Regeringskansliet, 5, 2006). Paret Agne och Barbro Söderströms gemensamma intresse av stenar och ädla metaller utgjorde grunden till startandet av Kristallen AB med produktion och design av smycken i Lannavaara (Internet, Regeringskansliet, 5, 2006). Befolkningsantalet i Lannavaara har stigit från 90 invånare år 1986 till omkring 130 invånare idag och denna ökning av befolkningen beror främst på startandet av Kristallen AB (Internet, Regeringskansliet, 5, 2006). Kristallen AB erbjuder en stenutbildning som utgör en betydande del av verksamheten (Internet, Kristallen, 2012). Ett trettiotal elever till stenutbildningen är bosatta i Lannavaara året om. Eleverna kommer främst från Sverige, Norge och Finland, dock finns ambitionen och potentialen att sprida utbildningen till företag och organisationer även utomlands.

Parallellt med stenutbildningen började makarna att engagera sig även i Lannavaaras utveckling (Internet, Regeringskansliet, 5, 2006). Genom kontinuerlig kontakt med riksdag, regering och myndigheter fick Lannavaara mer uppmärksamhet vilket kom att stoppa nedläggningen av bygdens sameskola och den lokala affären i bygden. Kristallen AB åstadkom även stora investeringar i Lannavaara som uppförande av boendemöjligheter och servicelokaler för att gynna deras stenutbildning och den växande turismnäringen. År 1997 tog Kristallen AB över ”Guldgrävarens bar” samt en tillhörande stugby. Baren byggdes ut med en servicebyggnad, ett konferensrum och ett kunskapshus (Internet, Kristallen, 2012). Idag omsätter Kristallen AB omkring fem miljoner kronor. Företaget har investerat i lokal infrastruktur för att kunna upprätthålla sin egen huvudverksamhet, vilket påverkat deras omsättning. För att få ihop ytterligare kapital behöver Kristallen AB låna externt kapital men deras fastigheter är lågt värderade. Detta betyder att bankerna endast är villiga att låna ut en mindre mängd externt kapital.

Det finns andra problem som familjen Söderström anser hindrar utvecklingen av företaget (Internet, Regeringskansliet, 5, 2006). Jenny Söderström, VD för Kristallen AB och dotter till makarna Söderström, anser att det administrativa arbetet tar upp mycket tid av den ordinarie verksamheten och att myndigheterna borde samordnas för att underlätta för småföretagare. Vidare krävs det att de mindre företagen känner till regelverken för att kunna bedriva sin verksamhet, vilket lägger stort ansvar på småföretagen. För att underlätta detta har dock myndigheterna infört en företagslots som är en kostnadsfri service med syftet att underlätta för småföretagare. Trygghetssystemen, anser Jenny Söderström, är sämre för företagaren än de anställda. Småföretagaren tvingas därmed ta ut en låg lön, framförallt i företagets startperiod, för att kunna klara de första osäkra åren.

4.4 Svartådalen

Svartådalen är ett område i Sala kommun som har gjort stora satsningar för att värna om den egna bygdens utveckling. För omkring tio år sedan var bygdens service utvecklad, skolor hotades av nedläggning och bönderna såg naturvården som ett stort problem och såg ingen framtidstro i de gröna näringarna (Internet, Svartådalen, 2012). År 2001 gick Svartådalen med i LEADER+ projektet som motangrepp till detta.

Projektet är menat att öka attraktionskraften för Svartådalens närområde genom att bevara natur- och kulturmarker (Internet, WWF, 2, 2012). För att detta ska vara möjligt behöver det skapas förutsättningar för ett lönsamt lantbruk genom att bland annat kombinera naturvård med köttproduktion. Förhoppningen var att detta skulle gynna utvecklingen av entreprenörskap i till exempel småskalig livsmedelproduktion samt landsbygdens turismnäring. Det finns även ett rikt fågelliv i Svartådalen och en närhet till Bergslagens skogar vilket gör området attraktivt för naturturism. Denna besöksnäring har kommit att försörja både entreprenörer och lantbruksföretag i bygden.

Landsbygdsutvecklingen i Svartådalen har sedan år 2002 drivits av den ekonomiska föreningen, Svartådalens Bygdeutveckling (Internet, WWF, 2, 2012). Föreningen har 39 företagsmedlemmar och som mål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen för att bygdens serviceutbud ska kvarstå och utvecklas (Internet, Svartådalen, 2012). Föreningen vill även öka antalet boende, företag och föreningsaktiviteter i området. Medlemmarna har möjlighet till att antingen bidra med egna arbetsinsatser eller hjälpa föreningen med diverse utvecklingsprojekt som till exempel marknadsföring, turism och transporter samt utveckling av lokala produkter. Framtidsambitionen är att investera i gemensamma resurser som ungdomsboenden samt att arbeta för nya servicefunktioner som till exempel bredband, restauranger och möjligheter till att tanka förnyelsebar energi.

5 Analys

I analys kapitlet kommer datamaterial från empiri kapitlet att sammanställas och redovisas utifrån litteratur upptagen i teorikapitlet för att ge en överskådlig bild över resultatet.

Tabell 1, Sammanställning över fallexempel.

	Gnosjö	Kosteröarna	Kristallen AB	Svartådalen
<i>Ekonomiskt hållbart</i>	Ja	Ja	Ja	Ja
<i>Socialt hållbart</i>	Ja	Ja	Ja	Ja
<i>Miljömässigt hållbart</i>	Nej	Nej	Nej	Ja
<i>Pluriactive farmer</i>	Nej	Nej	Nej	Ja
<i>Resource exploiting entrepreneur</i>	Ja	Ja	Nej	Ja
<i>Portfolio entrepreneur</i>	Ja	Ja	Ja	Nej
<i>Innovation</i>	Ja	Ja	Ja	Nej

Med hjälp av teorikapitlet har datamaterialet från fallexemplen i empirin sammanställts i tabell 1. Alla fallexempel uppvisar ekonomisk och social hållbarhet i enlighet med teorin. Enbart Svartådalen uppfyller samtliga tre villkor för hållbar utveckling i denna studie. Kosteröarna har visserligen gjort en medveten miljömässig satsning genom den marina nationalparken och visar att de tänker på nästkommande generationer. Det är dock inte tillräckligt för att Kosteröarna som samhälle ska uppfylla en miljömässig hållbarhet. Tre av de fyra fallexemplen som studerats uppvisar tecken på entreprenörskap i form av ”resource exploiting entrepreneur” och ”portfolio entrepreneur” som tagits upp i teorin. Enbart Svartådalen uppvisar tecken på entreprenörskap i form av ”pluriactive farmer” som tagits upp i teorin. Tre av de fyra fallexemplen som studerats uppvisar tecken på innovation.

6 Diskussion

I detta kapitel kommer resultatet från analysen redovisas utifrån en jämförelse med teorin. Resultatet delas in under underrubriker som ekonomiskt hållbar utveckling, socialt hållbar utveckling, miljömässigt hållbar utveckling, entreprenörskap och innovation. Diskussionen ligger till grund för slutsatser.

6.1 Fenomenet Gnosjö

6.1.1 Ekonomiskt hållbar utveckling

Det kan konstateras att Gnosjö är ett industriellt utvecklingscentrum med bra ekonomiska förutsättningar som blivit en grogrund för en modern högteknologisk industri. En bra näringslivsrelaterad miljö har skapats för företagande och en annan ekonomisk utveckling än på många andra orter i Sverige. Gnosjö regionen skapar sysselsättning genom det omfattande företagandet som bedrivs och därmed skapas ett mervärde för samhället. Företagen producerar produkter och service som tillfredställer behov vilket stimulerar ekonomiska grundförutsättningar för ekonomiska aktiviteter. Gnosjö uppfyller många av de punkter som tas upp i litteraturen gällande vad som definierar en ekonomiskt hållbar utveckling.

6.1.2 Socialt hållbar utveckling

Omgivningen i Gnosjö illustrerar hur ett samhälle har skapats av dess befolkning till att stimulera entreprenöriella processer och företagande i stor utsträckning. Vikten av att bilda nätverk med ett brett spektrum av aktörer lyfts fram när det pratas om ”det framgångsrika Gnosjö”. Omgivningen i regionen har byggts upp och främjat ett inbjudande av nya aktörer för att bredda erfarenheter och influenser i företagandet. Det har bidragit till att entreprenörskap och nyföretagande stimulerats. Det framgår att det ökade företagandet gjorde att invånare stannade kvar och att nya familjer flyttade in. Det sociala kapitalet i Gnosjö framställs som underlättande för entreprenörskap och nyföretagande. Det bygger på en positiv syn på företagande och vikten av nätverkande och samarbete mellan företag, kunder, nya aktörer och leverantörer. Gnosjös klimat med en omgivning som präglas av entreprenörskap och företagande ger en bra grund för sociala utvecklingsförhållanden. Möjlighet till förvärvsarbete gjorde att nya aktörer flyttade till Gnosjö och att invånare stannade kvar. Utvecklade kontakter och nätverkande mellan företag, kunder, nya aktörer och leverantörer möjliggör även ett kollektivt handlande. Genom att Gnosjö skapat denna omgivning konstateras det att regionen uppfyller kraven för en socialt hållbar utveckling.

6.1.3 Miljömässigt hållbar utveckling

I det material som redovisats om Gnosjö återfinns ingenting som talar om eller för regionens miljömässiga profil. Det konstateras därmed att Gnosjö regionen inte uppfyller en miljömässigt hållbar utveckling.

6.1.4 Entreprenörskap

Det pratas om Gnosjö som ett svenskt exempel på ett "blomstrande entreprenörskap". Det som präglar regionens framgång är just entreprenörskap och en genuin företaganda. Det visar sig att Gnosjö en gång i tiden inte var den entreprenöriella region det är idag utan att ett hårt arbete bland invånarna ligger bakom det industriella utvecklingscentrum som det är idag. Det som började som individuella kunskaper hos enskilda individer växte till ett utvecklat kunnande och att nya entreprenörer föddes och skapade en landsbygd som präglades av livskraftiga företag.

I begynnelse Gnosjö var "resource-exploiting entrepreneurs" drivande. Drivkraften med entreprenörskapet var att maximera användandet av de egna unika resurserna. Vidare övertog "portfolio entrepreneurs" med den huvudsakliga anledningen att starta en ny verksamhet genom möjligheten att exploatera en ny affärsidé. "Resource exploiting entrepreneurs" använder unika resurser för att skapa ekonomiska aktiviteter medan "portfolio entrepreneurs" bidrar till anställning och ekonomisk aktivitet i högre grad (Alsos *et al* 2003). Det som tas upp i litteraturen om Gnosjö är att med ett ökat företagande så växte sig byarna i regionen starkare. Genom regionens internetportal genereras bra förutsättningar för nya affärsmöjligheter och ett ökat entreprenörskap möjliggörs för både nya och befintliga entreprenörer. Regionen präglas av både ett innovativt och ett imitativt entreprenörskap. Regionens framgång bygger på ett innovativt företagande genom att ny teknik och nya produkter utvecklats från grunden och ett imitativt entreprenörskap genom det nätverkande och samarbete som existerar mellan företagare och nya aktörer. Baumol (2002) tryckte på sambandet mellan entreprenörskap och tillgången till stora företag i ett samhälle som gör att nya idéer kan utvecklas och kommersialiseras. Baumol (2002) menar vidare att det krävs en infrastruktur som kännetecknas av en balans mellan stora etablerade företag och nya företag för en god ekonomisk tillväxt. Vilket är direkt återkopplande till Gnosjö regionen. Sammanfattningsvis kan det konstateras att det som har gjort Gnosjö till den framgångsrika region det är idag är dess genuina företaganda och det entreprenörskap som existerar där.

6.1.5 Innovation

Det som ligger till grund för regionens framgång är de nya tekniker och de nya material som nämnts som startskott till den nya epoken som startade där. Det var utifrån de nya kunskaperna samt de nya materialen som nya produktionsmöjligheter och produkter kunde skapas och smidas vidare på i ett fortsatt företagande. Trott (2005) hävdade att graden av innovation är beroende av hur väl ett företag hanterar sina resurser. Med resurser menade han kapital, kompetens, arbetskraft, material och kontakter. Genom att ett företag skapar relationer

med andra företag som senare handlar, konkurrerar och samarbetar med varandra, kan ett utbyte av idéer och kunskap ske och därmed stimulera till innovationsprocesser. Det konstateras att det som Trott (2005) hävdar är innovation, kan appliceras på Gnosjö regionens framgång. I dagens framgångsrika Gnosjö pratas det dock inte om vikten av innovationer utan snarare om entreprenörskapets betydelse för regionen. Men innovation har varit ett viktigt inslag för regionens utveckling.

6.2 Kosteröarna

6.2.1 Ekonomiskt hållbar utveckling

Det finns omkring 60 stycken företag som genererar arbetstillfällen åt de bosatta på Kosteröarna. Linfärjan ökar transportmöjligheterna mellan öarna vilket underlättar för de bosatta att ta sig till respektive arbetsplats. Det blir även mer tillgängligt för kunder och leverantörer att röra sig mellan öarna. De olika företagen kan även använda sig av färjan för att dra nytta av varandras olika resurser, vilket kan minska det enskilda företagets kostnader. Den marina nationalparken har även bidragit till nya arbetstillfällen där 12 stycken arbetsgrupper arbetar för att utveckla turismnäringen och lokal service. Dessa satsningar har bidragit till ett mervärde för samhället och individerna på öarna. Genom de satsningar som har gjorts på Kosteröarna har nya arbetstillfällen skapats vilket medfört en ökad sysselsättning och därmed ekonomiska grundförutsättningar för ekonomiska aktiviteter i en större omfattning. Kosteröarna är på god väg mot en ekonomiskt hållbar utveckling eftersom de satsar på förutsättningar som ligger till grund för en ekonomiskt hållbar utveckling.

6.2.2 Socialt hållbar utveckling

Kosternämnden arbetar idag för att skapa ett öppnare samhälle och stärka gemenskapen mellan öarna. Detta gör de bland annat genom att representera de bosatta på Kosteröarnas samlade intressen. Det fria och demografiska valet av ledamöter visar på att befolkningen har en möjlighet att påverka det egna områdets utveckling. De boende på Kosteröarna erbjuds skolgång som tyvärr hotas av nedläggning. Kosternämnden satsar dock på att stärka skolans skärgårdsprofil för att dels rädda skolan från nedläggning samt locka fler fastboende till området i framtiden. Enligt Dillard *et al* (2009) måste invånarna erbjudas skola, vård och omsorg för en social hållbarhet, vilket ligger i linje med de satsningar som Kosteröarna gör. Huruvida det förekommer ekonomiska skyddsnet på Kosteröarna framgår inte i litteraturen som uppsatsen tagit del av. Linfärjan har även bidragit till den sociala hållbara utvecklingen genom att underlätta för de bosatta på öarna att smidigt röra sig från ö till ö, vilket gynnar relationer och vidgar öarnas nätverk. Ett starkt socialt kapital möjliggör ett kollektivt handlande och utbyte av idéer. Kosteröarna har en del kvar att göra för att kunna uppnå en social hållbar utveckling men är genom de satsningar som har genomförts och planeras på god väg i enlighet med teorin.

6.2.3 Miljömässigt hållbar utveckling

Kosteröarna verkar för att bevara naturen i form av den marina nationalparken, kallad Kosterhavets nationalpark. Genom satsningen kan naturen kring Kosteröarna bevaras så att även kommande generationer kan åtnjuta den för att tillgodose sina behov, vilket är i enlighet med definitionen på en hållbar utveckling. Att satsa på en nationalpark är ett sätt att låta naturen ha sin gilla gång utan yttre påverkan, vilket är i enlighet med vad Det Naturliga Steget (2008) framhöll som viktigt för en hållbar utveckling. Det framgår dock inte i det material som insamlats om det föreligger några andra miljörelaterade satsningar. För att uppnå en miljömässigt hållbar utveckling av Kosteröarna krävs det mer än en nationalpark. Det kan därmed konstateras att Kosteröarna uppfyller till viss del en miljömässigt hållbar utveckling.

6.2.4 Entreprenörskap

Bildandet av Kosternämnden har visat sig vara gynnsamt för Kosteröarnas utveckling de senaste åren bland annat genom den ökade sysselsättningen det medfört. Entreprenörskap är en viktig för samhället eftersom det är värdeskapande och genererar nya arbetstillfällen (Landström, Löwegren, 2009). Det Kosteröarna har lyckats med är ett ökat entreprenörskap i deras samhälle, främst på grund av satsningarna gjorda av Kosternämnden. Bildandet av Kosternämnden, skapandet av den första marina nationalparken i Norden samt investeringen i linfärjan är alla beteckningar på nytänkande och kreativitet, vilket kännetecknar entreprenöriell aktivitet. Kosternämnden kan jämföras med "the portfolio entrepreneur" där den huvudsakliga anledningen till att starta en ny verksamhet är möjligheten att exploatera nya affärsidéer. Nationalparken och linfärjan är två exempel på affärsidéer vars syfte är att öka områdets attraktionskraft och på så sätt gynna den framtida tillväxten. Denna typ av entreprenörskap bidrar till anställning och ekonomisk aktivitet i högre grad. Motivationen bakom entreprenörskapet kan ses i linje med det Ferguson och Olofsson (2011) tar upp som "möjlighetslogik". Vilket innebär att entreprenören upptäcker externa möjligheter och därmed bedriver ett mer innovativt företagande som skapar nya fristående verksamheter och utnyttjar nya möjligheter. Men nämnden är även en typ av "resource exploiting entrepreneur" eftersom den ser till och använder öarnas egna unika resurser för att skapa ekonomiska aktiviteter. Kosternämnden visar genom detta tecken på en hög entreprenöriell anda.

6.2.5 Innovation

Kosternämnden tar till vara på de resurser som finns tillhands på öarna för att utveckla samhället. Eftersom att Kosteröarna är ett relativt litet samhälle försöker nämnden att hantera den arbetskraft, det kapital, det material och de kontakter som finns tillgängliga så gott som möjligt. Detta utgör ett bra innovationsklimat då de existerande företagen på öarna handlar, konkurrerar och samarbetar med varandra, vilket kan skapa ett utbyte av idéer och kunskap. Innovation kan vara en ny produkt, en ny produktionsmetod, upptäckandet av en ny tillgång eller råvara, öppnandet av en ny marknad eller en ny organisation inom en industri (Papahristodoulou, 1987). Linfärjan är en utveckling av en ny tillgång för öarna vilket har öppnat nya marknader och därmed en innovation. Likaså gäller för den marina

nationalparken. Det är i vidare bemärkelse svårt att avgöra innovationens faktiska inverkan på Kosteröarna eftersom det i en större omfattning pratas om samhällets entreprenöriella anda i litteraturen. Det konstateras ändå att de satsningar som Kosternämnden gjort har varit av en innovativ form.

6.3 Kristallen AB

6.3.1 Ekonomiskt hållbar utveckling

Långa avstånd och dålig tillgänglighet påverkar i princip all mänsklig aktivitet som sociala relationer, näringsliv och demografi. Glesbygden försvårar framförallt tillgängligheten för kunder och leverantörer. Dock har Kristallen AB lyckats att locka utomstående till Lannavaara genom stenutbildningen och produktionen av smycken. Utbildningen samt turismnäringen bidrar positivt till den ekonomiska utvecklingen av bygden genom att generera arbetstillfällen och öka Lannavaaras attraktionskraft. Kristallen AB har investerat i nya byggnader och servicelokaler vilket har varit positivt för hela bygdens utveckling. Dock har Kristallen AB varit ensam i att investera i och upprätthålla kommersiell och offentlig service, vilket har påverkat företagets lönsamhet. Lönsamheten, det glesa avståndet och avsaknaden av andra investerande aktörer i området innebär en problematik. Det är dock så att Kristallen AB genom sitt företagande och de investeringar de gjort i samhället i stort medfört en ökad sysselsättning och en större omsättning av varor och tjänster vilket skapat ett mervärde för samhället. Hållbar ekonomisk utveckling inkluderar stabilitet och en mobilisering av samhällets resurser, vilket skapar ekonomiska grundförutsättningar för ekonomiska aktiviteter (Internet, Regeringskansliet, 3, 2003). Det kan sammanfattningsvis påstås att det är vad Kristallen AB gjort för Lannavaara samhälle. Även om den hållbara ekonomiska utvecklingen i företaget inte är helt klar och tydlig så finns det ändå tecken på framsteg i samhället i stort till följd av det Kristallen AB bidragit med.

6.3.2 Socialt hållbar utveckling

Kristallen AB har fört en kontinuerlig dialog med riksdag, regering och myndigheter vilket har medfört att de lyckats förhindra nedläggningen av Lannavaaras sameskola samt den lokala affären. Dessa faktorer är viktiga inslag i helheten för att uppnå en social hållbarhet i samhället eftersom skolan och affären tillfredställer basala behov hos invånarna i Lannavaara. Vidare har den egna stenutbildningen ökat bygdens sociala välfärd. Kristallen AB har gjort stora investeringar i att bygga boende och servicelokaler för att gynna utbildningen och den växande turismnäringen och därmed Lannavaaras attraktionskraft. De långa avstånden främjar dock inte ett socialt kapital och försvårar skapandet av nya relationer till alltifrån kunder, leverantörer och nya aktörer. Ett dåligt kontaktnät minskar platsens attraktionskraft och försvårar nätverkande och möjligheten att locka nya aktörer. Trygghetssystem för företagare är även sämre än för de anställda vilket gör att företagarna tvingas att ta ut låga löner i början av verksamheten för att kunna gå runt. Detta kan ses som ett knappt ekonomiskt skyddsnät för företagare. Kristallen AB har lyckats uppfylla många bra och värdefulla kriterier ur ett hållbarhetsperspektiv för Lannavaara, som ökat samhällets attraktionskraft och därmed

sociala hållbarhet. Befolkningsantalet har även stigit från 90 invånare år 1986 till omkring 130 invånare idag och befolkningsökningen sägs främst bero på startandet av Kristallen AB år 1982 (Internet, Regeringskansliet, 5, 2006). Det kan därmed konstateras att Kristallen AB har bidragit till en ökad social hållbar utveckling av Lannavaara.

6.3.3 Miljömässigt hållbar utveckling

I det material som redovisats om Kristallen AB återfinns ingenting som talar om eller för företagets eller samhällets miljömässiga profil. Det går därmed inte att konstatera om Kristallen AB bidrar till en miljömässigt hållbar utveckling av Lannavaara.

6.3.4 Entreprenörskap

Landström & Löwegren (2009) anser att entreprenörskap är en process som en individ, eller flera individer tillsammans, sätter igång i syfte att utveckla en ny organisation. Kristallen AB:s stenutbildning är ett tydligt exempel på ett sådant entreprenörskap. Processen började med att makarna Söderström hade en önskan att få arbeta med stenar och ädla metaller. Med tiden utvecklades verksamheten till att även hålla i en stenutbildning. Detta är ett tecken på det som Alsos *et al* (2003) kallar "the portfolio entrepreneur". Att den huvudsakliga anledningen till att starta en ny verksamhet är möjligheten att exploatera en ny affärsidé vilken bidrar till anställning och ekonomisk aktivitet i högre grad. Motivationen bakom företagandet kan benämnas det som Ferguson och Olofsson (2011) tar upp som "möjlighetslogik". Även här upptäcker entreprenören externa möjligheter och bedriver ett innovativt företagande. Produktionen av smycken och startandet av stenutbildningen kom att locka utomstående vilket ökade behovet av fler bostadsbyggnader och servicekontor i Lannavaara. Genom hela processen har nytänkande och kreativitet karaktäriserat Kristallen AB vilket är en förutsättning för ekonomisk utveckling och tillväxt i samhället (Landström, Löwegren, 2009). Kristallen AB påvisar därmed en hög entreprenöriell anda.

6.3.5 Innovation

Innovation kan vara en ny produkt, en ny produktionsmetod, upptäckandet av en ny tillgång eller råvara, öppnandet av en ny marknad eller en ny organisation inom en industri (Papahristodoulou, 1987). Stenutbildningen motsvarar upptäckandet av en ny tillgång och öppnandet av en ny marknad, det vill säga den uppfyller två av de kriterier som Papahristodoulou (1987) menar motsvarar en innovation. Enligt Tidd *et al* (2005) är en innovatör en individ som besitter förmågan att se sammanhang, upptäcka möjligheter och skapa något av det. Vilket går att applicera på det som Kristallen AB åstadkommit.

Vad som inte framgår av den litteratur som använts angående Kristallen AB är huruvida andra entreprenörer skapat ett imitativt entreprenörskap och smitt vidare på företagets affärskoncept. Graden av innovation i Kristallen AB är hög eftersom upptäckandet av en ny tillgång och öppnandet av en ny marknad har skapats i och med det.

6.4 Svartådalen

6.4.1 Ekonomiskt hållbar utveckling

Medlemmarna i Svartådalens Bygdeutveckling insåg vikten av att tillsammans arbeta för det egna samhällets ekonomiska utveckling. De har på ett framgångsrikt sätt skapat ett färskt flöde med kapital utifrån som går genom samtliga kanaler och ger inkomstökningar till dess invånare. Från att Svartådalens infrastruktur minimerades och att bönderna såg den ålagde naturvården som ett stort problem, arbetar idag Svartådalens bygdeutveckling för att främja sina medlemmars ekonomiska intressen för att bygdens serviceutbud ska kvarstå och utvecklas. De har som mål att förbättra transport- och kommunikationsmöjligheter för att underlätta framkomligheten för leverantörer och besökare. Tack vare den entreprenöriella satsningen på turismnäringen har nya arbetstillfällen skapats för att bibehålla utvecklingen av ett ekonomiskt hållbart klimat.

Den ekonomiska föreningen arbetar med att öka invånarantalet i Svartådalen främst genom att öka investeringarna i infrastruktur. Strävan efter att uppnå en självständig sysselsättning har gett resultat i form av ökade samhälleliga inkomster och ett mervärde för invånarna att bo kvar vilket även lockar nya invånare. Genom de konkreta satsningar som gjorts är Svartådalen på god väg mot en ekonomiskt hållbar utveckling.

6.4.2 Socialt hållbar utveckling

Genom den övergripande satsningen på infrastrukturen har Svartådalen tagit ett stort kliv mot en hållbar social utveckling. Satsningen underlättar för invånarna att utföra basala och vardagliga behov. En tillfredställande infrastruktur är ett viktigt inslag i det som ska motsvara en socialt hållbar utveckling. Med ett mål om fler invånare är det väsentligt att det finns bra kommunikationsmöjligheter. Tack vare LEADER+ projektet, där naturen står i centrum, har det skapats något för Svartådalen att vara stolta över och lyfta fram i sociala sammanhang. De gårdar som gick ihop för att skapa en ekologisk och lönsam köttproduktion i form av ”Gröna Hagars kött” har tillsammans skapat en verksamhet där varje gård är viktig. Att kunna bidra till samhällets utveckling ger ett mervärde för både samhället och individerna och skapar även ett demokratiskt civilt samhälle. Svartådalen har därmed lyckats komma en bra bit mot en socialt hållbar utveckling och lagt fokus på viktiga aspekter som nämns i teorin för att åstadkomma detta.

6.4.3 Miljömässigt hållbar utveckling

En stor del av bygdeföreningens medlemmar arbetar med att bevara den natur som omger det lokala samhället vilket utgör en bra grund för en miljömässigt hållbar utveckling av Svartådalen. LEADER + projektet verkar ytterligare för att öka attraktionskraften för Svartådalens närområde genom att bevara natur- och kulturmarker. Det kan därmed konstateras att Svartådalen har ett utvecklat miljötanke och att miljön ligger högt på prioriteringslistan. För att det hela skall vara möjligt behövs det förutsättningar för ett lönsamt företagande på landsbygden, vilket kan göras genom att kombinera olika sysselsättningar,

som till exempel naturvård och köttproduktion. Det medför ett bevarande av naturen för kommande generationer vilket är en grundförutsättning för att uppnå en hållbar utveckling. Med de satsningar som Svartådalen gjort på miljön konstateras det att den antar en miljömässig hållbarhet.

6.4.4 Entreprenörskap

Svartådalens Bygdeutveckling har genom en utvecklad idé skapat ett entreprenöriellt klimat för sina medlemmar vilket har bidragit till flera sidoverksamheter. Strävan efter alternativa inkomstkällor för landsbygdsföretag, kan på sikt leda till en ökad ekonomisk dynamik (Internet, Regeringskansliet, 4, 2007). Nya verksamheter i landsbygdsföretag ger även ett större utbud av produkter och tjänster som är viktiga för landsbygdens samlade attraktionskraft och skapar ett mervärde för boende, företagande och turism. Nya affärsidéer har skapats utan att påverka den ursprungliga verksamheten negativt. Kopplingen kan här dras till teorin och till både "the pluriactive farmer" genom bidraget till ett multifunktionellt lantbruk och till "the resource exploiting entrepreneur" genom användandet av unika resurser för att skapa ekonomiska aktiviteter. Entreprenörskap är en process som en individ, eller flera individer tillsammans, sätter igång i syfte att utveckla en ny organisation (Landström, Löwegren, 2009), något som Svartådalens Bygdeutveckling verkligen har tagit till sig. Medlemmarna har möjlighet till att antingen bidra med egna arbetsinsatser eller hjälpa föreningen med diverse utvecklingsprojekt som till exempel marknadsföring, turism och transporter samt utveckling av lokala produkter.

Framtidsambitionen är att investera i gemensamma resurser som ungdomsboenden samt arbeta för nya servicefunktioner som till exempel bredband, restauranger och möjligheter till att tanka förnyelsebar energi. Detta agerande påminner dock mer om det som driver "the portfolio entrepreneur". Den typen av entreprenörskap bidrar till anställning och ekonomisk aktivitet i högre grad (Alsos *et al* 2003). Motivet bakom de sistnämnda exemplen på servicefunktioner kan relateras till begreppet "möjlighetslogik" som tas upp av Ferguson och Olofsson (2011) som syftar på skapandet av nya fristående verksamheter och att utnyttja nya möjligheter. En ökad entreprenöriell anda har skapats i bygden vilket medfört positiva förändringar för samhället.

6.4.5 Innovation

Det finns goda förutsättningar för att Svartådalens bygdeföreningsmedlemmar ska åstadkomma att innovationsprocesser uppstår. Genom att ett företag skapar relationer med andra företag som senare handlar, konkurrerar och samarbetar med varandra, kan ett utbyte av idéer och kunskap ske och därmed stimulera till innovationsprocesser. Inom Svartådalprojektet har inga nya innovationer uppstått än. Ingen ny produkt eller ny produktionsmetod har skett, det har inte upptäckts en ny tillgång eller råvara och ingen ny marknad eller organisation inom en industri har öppnats. Om någon eller flera av ovanstående punkter är uppfyllda är det enligt Papahristodoulou (1987) tecken på en innovation.

Förutsättningarna för processen finns i bygden men att verkligen ha gjort något innovativt i form av att tillföra samhället något nytt har än inte gjorts.

6.5 Tillförlitlighet i relation till metodval

Eftersom detta arbete är en explorativ studie finns det en svårighet att generalisera över resultatet. Som nämnts i metodkapitlet har uppsatsen bidragit till framtida frågeställningar som behöver undersökas med hjälp av en renodlad kvantitativ fallstudie. Denna fallstudie skulle behöva baseras på ett oberoende slumpmässigt urval där både lyckade och misslyckade landsbygdssatsningar inom entreprenörskap och innovation tas upp. Det är endast när det är gjort som generella slutsatser kan dras. Däremot kan syfte och frågeställning besvaras men det måste kommas ihåg att det snarare väcker mer frågor än ger några definitiva svar med tanke på avsaknad av precis kvantitativ data. Studien är också begränsad av att teorin baseras på andrahandsinformation. Visserligen är den redan vetenskapligt erkänd men denna studie blir begränsad av att den baseras på andras resultat och tolkningar. Eftersom det inte hittats några andra studier av detta slag blir det svårt att relatera dessa resultat till obefintliga studier. Den litteratur som lästs in för denna studie har dock validerats eftersom tidigare resultat gällande till exempel viktiga faktorer har återfunnits på många ställen i den empiriska studien. Som nämnts under avgränsningar så utgår inte bedömningen av huruvida hållbarhet uppnåtts av specificerade kvantitativa mått. Bedömningarna av huruvida fallexemplen uppnått hållbarhet har gjorts utifrån det teorin tar upp som viktiga faktorer för att uppnå hållbarhet. Hade författarna istället använd sig av en kvantitativ metodik för uppsatsen hade resultatet kanske sett annorlunda ut.

6.5.1 Konsekvenser av resultatet

Resultatet av det som presenterats under detta diskussionsavsnitt kan inte med tillförlighet konstateras eftersom det bygger på ett så pass litet litterärt och empiriskt material. En större mängd teori och empiri skulle ge en bredare grund att stå på och skulle med större säkerhet visa att resultatet är rättvisande alternativt missvisande. Det som dock kan konstateras av det empiriska material som samlats in är att alla de fyra fallexemplen har uppvisat positiva resultat inom ekonomisk- och social hållbarhet genom deras satsningar på entreprenörskap. Användningsområdet för denna uppsats kan därmed användas som belägg för att satsningar på entreprenörskap lönat sig för studiens fallexempel.

7 Slutsatser

Under slutsatser redovisas uppsatsens slutsatser utifrån det resultat som redovisats i analysen och den diskussion som förts i diskussionskapitlet.

Syftet med denna uppsats är att skapa en förståelse kring huruvida entreprenörskap och innovation kan vara ett medel för att stödja utvecklingen av en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar landsbygd i Sverige.

Kan entreprenörskap och innovation vara ett medel för att uppnå en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar landsbygd i Sverige?

Entreprenörskap kan stödja utvecklingen av en ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av den svenska landsbygden, eftersom alla fyra fallexempel uppvisar tecken på entreprenörskap, ekonomisk och social hållbarhet. Däremot är kopplingen mellan innovation och en hållbar utveckling inte lika tydlig. Entreprenörskap återfinns inom alla fyra fallexempel i olika omfattning medan innovation endast återfinns inom tre av de fyra exemplen. Enbart ett fallexempel klassas som hållbart utifrån de tre perspektiven upptagna i teorin. Det faktum att innovation inte återfinns i det enda fallexemplet med en hållbar utveckling talar för att innovation spelar mindre roll än entreprenörskap för en hållbar utveckling av den svenska landsbygden. Det konstateras att alla fallexempel uppvisar tecken på ekonomiskt och socialt hållbar utveckling samt entreprenörskap vilket talar för entreprenörskapets relevans för landsbygden.

Referenser

Skriftliga

Alsos, G. A., Ljunggren, E., & Pettersen, L. T., 2003. *Farm-based entrepreneurs: What triggers the start-up of new business activities?* Journal of Small Business and Enterprise Development, 10:4, 435-443.

Amcoff, J., Westholm, E., 2007. *Understanding rural change—demography as a key to the future.* Futures, 39:4, 363-379.

Ammenberg, J., 2004. *Miljömanagement.* Studentlitteratur AB, Lund.
ISBN: 789144028132

Andersson, H., Hansson, H., Larsén, K., 2008. *Ska hela Sverige leva?: Hur ska jordbruket överleva?* Forskningsrådet Formas, Stockholm.
ISBN: 978-91-540-6013-9

Baumol, W.J., 2002. *The Free-Market Innovation Machine.* Princeton University Press, Princeton.
ISBN: 9780691116303

Bjerke, B., 2005. *Förklara eller förstå entreprenörskap?* Studentlitteratur AB, Lund
ISBN: 9789144017341

Borg, H., Olsson, C., 2004. *Rapport 2004:55; Jordbrukets industrialisering. Fördjupningsstudie inom Programmet Skånes industriella arv.* Regionmuseet Kristianstad, Landsantikvarien i Skåne.
ISSN 1651-0933

Czarniawska-Joerges B., & Wolff, R., 1991. *Leaders, managers, entrepreneurs on and off the organizational stage.* Organization Studies, 12:4, 529-546.

Davidsson, P., 2003. *The Entrepreneurship Research Challenge.* Edward Elgar Publishing, Cheltenham.
ISBN: 978-1-84720-219-2

De Vylder, S., 2007. *Utvecklingens drivkrafter: Om fattigdom, rikedom och rättvisa i världen.* Forum Syds förlag, Stockholm.
ISBN: 978-91-89542-33-4

Dillard, J.F., Dujon, V., King, M., 2009. *Understanding the Social Dimension of Sustainability*. Routledge, New York.
ISBN: 978-0-415-96465-4

Ferguson, R. and Olofsson, C. (2011). *The Handbook of Research on Entrepreneurship in Agriculture and Rural Development: The Development of New Ventures in Farm Businesses*. Edward Elgar Publishing London.
ISBN: 978-184-844-625-0

Flygare, I., 2008. *Ska hela Sverige leva?: Kan Sverige leva utan öppna landskap?* Forskningsrådet Formas, Stockholm.
ISBN: 978-91-540-6013-9

Fregert, K., & Jonung, L., 2009. *Makroekonomi, teori, politik & institutioner 2:a reviderade upplagan*. Studentlitteratur AB, Lund.
ISBN: 978-91-44-03973-2

Frankfort-Nachmias, C., Nachmias, D., 1996. *Research Methods in the Social Sciences* 5th ed. Arnold, London.
ISBN: 9780340662267

Gadd, C-J., 2000. *Det svenska jordbrukets historia. Bd 3, Den agrara revolutionen: 1700-1870*. Natur och kultur, Stockholm
ISBN: 91-27-35222-6

Gartner, W. B., 1990. *What are we talking about when we talk about entrepreneurship?* Journal of business venturing, 5:1, 15-28.

Goosen, Mattheus, F. A., 2012. *Environmental management and sustainable development*. Procedia Engineering, 2012, Vol.33, pp.6-13

Harris, M.J, Wise, A.T., Gallagher, P.K., Goodwin, R.N., 2001. *Survey of Sustainable Development : Social and Economic Dimensions*. Island Press, Covelo.
ISBN: 1-55963-862-1

Kates, Robert W., Parris, Thomas M., & Anthony A. Leiserowitz., 2005. *What is sustainable development?Goals, indicators, values, and practice*. Science & Policy for Sustainable Development, Volume 47, pp. 8–21.

Krishnaswami, O.R., Satyaprasad, B.G., 2010. *Business Research Methods*. Global Media, Mumbai
ISBN: 9789350432082

Landström, H., Löwegren, M., 2009. *Entreprenörskap och företagsetablering - från idé till verklighet*. Studentlitteratur AB, Lund.
ISBN: 9789144021478

Nelson, R., 1993. *National Systems of Innovation: A Comparative Analysis*. Oxford University Press, New York.
ISBN: 9780195076172

Nguyen, T.T., 2010. *Knowledge and Information : Knowledge Economy and Sustainable Economic Development : A critical review*. Walter de Gruyter, Berlin
ISBN: 9783598441578

Papahristodoulou, C., 1987. *Inventions, innovations and economic growth in Sweden: an appraisal of the Schumpeterian theory*. Almqvist & Wiksell, Stockholm.
ISBN: 91-554-1983-6

Patel, R., Davidson, B., 2003. *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning tredje upplagan*. Studentlitteratur AB, Lund.
ISBN: 9789144068688

Rosa, P., 2005. *Looking beyond entrepreneurial failure as a cause of underdevelopment*, i Christensen, P.R. & Poufel, F. (red) *Mod entreprenurielle ledelseformer*, Samfundslitteratur, Fredriksberg.

Statistiska Centralbyrån, 2012. *Statistisk Årsbok för Sverige 2011*.
ISBN: 978-91-618-1532-6

Stukát, Staffan, 2005. *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Studentlitteratur, Lund
ISBN: 91-44-03615-9; 978-91-44- 03615-1

Tidd, J., Bessant, J., Pavitt, K., 2005. *Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organizational Change 3rd ed*. John Wiley & sons Ltd, West Sussex.
ISBN: 0-470-09326-9

Trott, P., 2005. *Innovation Management and New Product Development 3rd ed*. Pearson Education, Harlow.
ISBN: 978-0-273-68643-9

Waldenström, C., 2008. *Ska hela Sverige leva?: Byrörelsen – på väg mot en ny professionalism*. Forskningsrådet Formas, Stockholm.
ISBN: 978-91-540-6013-9

Wellington, J., Szczerbinski, M., 2007. *Research Methods for the Social Sciences*. Continuum International Publishing, London
ISBN: 9781441114167

Westholm, E., Waldenström, C., 2008. *Arbetsrapport 2008:1 Kunskap om landsbygden - dags för en ny agenda!*. Institutet för Framtidsstudier.
978-91-85619-19-1

Westholm, E., 2008. *Ska hela Sverige leva?: När hektaren inte räcker till*. Forskningsrådet Formas, Stockholm.
ISBN: 978-91-540-6013-9

Westlund, H., 2008. *Ska hela Sverige leva?: Kan hela Sverige leva som i Gnosjö?*
Forskningsrådet Formas, Stockholm.
ISBN: 978-91-540-6013-9

World Commission on Environment and Development, 1987. *Our common future*. Oxford University Press, Oxford
ISBN: 0-19-282080-X

Internet

Det Naturliga Steget ([www.http://www.naturalstep.org](http://www.naturalstep.org))
Hållbarhetsprinciperna (2012-06-04)
<http://www.naturalstep.org/sv/sweden/hallbarhetsprinciperna>

Gnosjö Kommun (www.gnosjo.se)
Historia (2012-04-18)
<http://www.gnosjo.se/banners/gnosjoandan/historia.4.2e94ea361341992822c80003589.htm>

Gnosjöregion.se (www.gnosjoregion.se)
Om portalen (2012-04-19)
http://www.gnosjoregion.se/portal/static_about.asp?content=1&lang=SE&visitorType=1

Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien (www.ksla.se)
Strategier inför den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen (2012-04-20)
<http://www.ksla.se/wp-content/uploads/2011/12/En-biobaserad-ekonomi-f%C3%B6r-b%C3%A4rkraftig-samh%C3%A4llsutveckling.pdf>

Kristallen AB (www.kristallen.com)
Historien om Kristallen (2012-06-05)
<http://www.kristallen.com/se/om-oss/historien-om-kristallen-5777073>

Kosternämnden (www.kosternamnden.se)

Om Kosternämnden (2012-06-05)

<http://www.kosternamnden.se/>

Landsbygdsnätverket (www.landsbyggsnatverket.se)

Ett friskt modernt samhälle behöver en levande landsbygd! 2012-05-04

<http://www.landsbyggsnatverket.se/download/18.5881b3b01336df878e78000440/Ett+friskt+modernt+samhälle+behöver+en+levande+landsbygd!.pdf>

LRF Konsult (www.lrfkonsult.se)

Lantbruksbarometern 2012 (2012-04-20)

<http://www.lrfkonsult.se/PageFiles/3980/Lantbruksbarometern%202012.pdf>

OECD (<http://www.oecd.org>)

United Kingdom (2012-04-25)

<http://www.oecd.org/dataoecd/35/47/43245616.pdf>

Regeringskansliet (www.regeringen.se)

1. *Sveriges landsbygdsprogram 2007-2013 – en kraftfull satsning för en levande landsbygd och för tillväxt* (2012-05-15)
http://www.regeringen.se/download/947c60ce.pdf?major=1&minor=99991&cn=attachmentPublDuplicator_0_attachment
2. *Strategiska utmaningar – En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling* (2012-06-03)
http://www.regeringen.se/download/5ff0d494.pdf?major=1&minor=60692&cn=attachmentPublDuplicator_0_attachment
3. *En svensk strategi för hållbar utveckling* (2012-06-03)
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/76/42/cb1f06c1.pdf>
4. *Landsbygdsprogram för Sverige 2007-2013 version mars 2010* (2012-05-05)
<http://regeringen.se/content/1/c6/08/27/24/8186e1e7.pdf>
5. *Verkligheten som kraftkälla. Lokala exempel från utvecklingsarbetet på landsbygden samt exempel från våra grannländers landsbygd* (2012-06-04)
http://www.regeringen.se/download/c25ff7f5.pdf?major=1&minor=73444&cn=attachmentPublDuplicator_0_attachment

Svartådalen (www.svartadalen.nu)

Svartådalens bygdeförening: Bakgrund och syfte (2012-06-07)

http://www.svartadalen.nu/index.php/load/page/Bakgrund_syfte

Tillväxtanalys (www.tillvaxtanalys.se)

WP/PM 2011:04 Arbetskraftsförsörjning i landsbygder. En kompletterande diskussion till rapporten "Regionernas arbetskraftsförsörjning" baserad på olika tolkningar av landsbygdsbegreppet (2012-04-22)

<http://www.tillvaxtanalys.se/tua/export/sv/filer/publikationer/working-paper-pm/WP2011-04.pdf>

World Wildlife Foundation (www.wwf.se)

1. *Living Planet Report* (2012-05-16)

<http://www.wwf.se/press/pressrum/pressmeddelanden/1477169-konsumtionsjakt-stressar-planeten-living-planet-report-2012>

2. World Wildlife Foundation (www.wwf.se)

Svartådalens naturbeten (2012-06-07)

<http://www.wwf.se/vrt-arbete/var-arbetar-wwf/1130784-svartdalens-naturbeten>